

Lang leve de econometrie!

Het zal niemand ontgaan zijn dat Stapel, Smeesters en Poldermans de universiteiten in een kwaad daglicht hebben gesteld. Het is dan ook alle hens aan dek in vele bestuurlijke gremia van de Nederlandse universiteiten en in commissies met wetenschappers en beleidsmedewerkers die moeten inventariseren wat er gedaan moet worden. Een van de leuke kanten van dit overleg is dat je onderzoekstradities en -culturen van andere disciplines leert kennen. Verder is het veel luisteren, uitleggen en e-mails schrijven.

Op mijn eigen universiteit, de EUR, passeren heel veel onderwerpen de revue in de commissies die zich bezighouden met wetenschappelijke integriteit. Het idee is meestal dat er eerst geïnventariseerd wordt wat er op dit moment al op centraal niveau of door de individuele faculteiten en instituten gedaan wordt op een bepaald terrein, hoe en wat er van elkaar geleerd kan worden en wat er vervolgens centraal en dus universiteitsbreed of decentraal op facultair niveau gedaan moet worden. De terreinen waar naar gekeken wordt zijn vrij divers. Door de recente gevallen van Stapel, Smeesters en Poldermans krijgt het omgaan met en opslaan van onderzoeksdata veel aandacht. Daarnaast is er veel aandacht voor scholing van de promovendi. Onderwijzen faculteiten op dit moment hun promovendi hoe ze wetenschappelijk integer onderzoek moeten doen? Het zou toch te gek voor woorden zijn als dat niet zo was. Maar leest u nu eens de volgende passage, sectie 5.5, in het gezamenlijke rapport van de commissies-Levelt, -Noort en -Drenth over de onderzoeksfraude van Stapel.

“Door de statistici [van deze commissies] werden tal van onvolkomenheden aangetroffen bij de bestudering en heranalyse van al het onderzoeksmateriaal. Dat is onvermijdelijk; men mag niet verwachten dat sociaal-psychologische onderzoekers op de hoogte zijn van de laatste, specialistische technieken op statistisch gebied. Maar verontrustend is wel dat het hier toch vaak ging om onbekendheid met elementaire onderdelen van de statistiek. Zo werd in een artikel een hele serie uitkomsten aangetroffen van t-toetsen op het verschil tussen twee gemiddelden, die van het soort waren: $t = 0,90$, $p < .05$ en dus ‘significant’. De coauteur was oprecht verbaasd toen de Commissie Levelt opmerkte dat een coauteur dit als onzinnig had moeten opmerken.

BAUKE VISSER

*Hoogleraar aan de Erasmus Universiteit
Rotterdam en directeur van het
Tinbergen Instituut*

Een andere coauteur bleek geen notie te hebben van wat men nu eigenlijk ‘deed’ in een factoranalyse of wat de betrouwbaarheidscoëfficiënt alfa voorstelt, laat staan wat de berekende onbetrouwbaarheid van bijvoorbeeld de covariaten voor consequenties kan hebben voor de schatting van het experimentele effect.

Ook werden in een bepaald geval de ruwe data vervangen door ‘geschatte data’, verkregen uit een of andere vorm van ‘smoothing’ of ‘curve fitting’. Deze werden voorgesteld als de echte ruwe data. De coauteur zag hier niet echt een probleem in en had overigens ook geen idee hoe dit gebeurd was: ‘via een optie in Excel’ (de statistici konden de geschatte data op geen enkele manier reproduceren of koppelen aan de oorspronkelijke data).

Het zijn slechts enkele voorbeelden van statistische incompetentie en desinteresse. Door coauteurs werd dit in de gesprekken veelal niet als een gemis of probleem ervaren.”

Goede data-opslag is belangrijk, maar minstens zo belangrijk lijkt mij eerbied voor de methodes die ontwikkeld zijn om de data te analyseren. En als het daar al aan schort, dan schort er inderdaad veel aan de onderzoekscultuur van een vakgebied of in elk geval van een specifieke onderzoeker en zijn habitat. En omdat veel van Stapels coauteurs bij hem promovendi waren, schort er mogelijk ook veel aan het onderwijs. Dan is er dus alle reden om het onderwijsprogramma van zo’n vakgebied tegen het licht te houden. Vergelijk dat eens met discussies die plaatsvinden bij ons op het Tinbergen Instituut, het instituut van de economische faculteiten van de EUR, UvA en VU dat de opleiding van de promovendi verzorgt op het gebied van economie, econometrie en finance. Bij ons gaan de discussies soms over de vraag of we niet te veel statistiek en econometrie in het programma hebben. Gezien het bovenstaande lijkt me dat een minder erge fout. De vraag of je, bijvoorbeeld, OLS of 2SLS moet gebruiken is een vraag die alleen maar gesteld wordt door een ‘wetenschappelijk integer’ iemand. Econometrische technieken zijn technieken om wetenschappelijk integer met de data en de te schatten vergelijkingen om te gaan. Econometrie cursussen zijn dus niets anders dan cursussen wetenschappelijk integer handelen. Dat de econometrie lang moge leven!

SINDE 1916